

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. I. An & quomodo alias animæ potentias moveat voluntas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

IX.
Idem alius
videtur se-
mul præcipi
posse, & pro-
hiberi.

Objicies quartò contra id quod in fine sectio-
nis præcedentis, in tertiâ confirmatione diximus,
non posse scilicet eundem actum à Deo simul
prohiberi & imperari; hoc siquidem videtur fal-
sum, si quis namque auditionem Sacri in die festo
præceptam, ad malum finem ordinet, auditio illa
simul præcipitur & prohibetur, placet Deo &

displicet; ergo. Respondetur, auditionem Sacri in
hoc casu non prohiberi, sed tantum malam illam
intentionem, qua is ad sinistram illam finem or-
dinat: hanc inquam, prohibet Deus, illam verò
præcipit; cum enim hæc sint realiter distincta,
potest super unum cadere præceptum, super aliud
prohibitio, sicque cessat difficultas.

Nunquam
supra idem
indivisi-
bile
causæ præ-
ceptum & pro-
hibitum.

DISPUTATIO LXXXII.

De actu imperante & imperato.

POTENTIIS, inquit sanctus Thomas, utimur cum volumus: ea quippe
est vis voluntatis, id in reliquis animæ facultates, quibus veluti regina
præest, imperium, ut eas semper sibi habeat obnoxias, debitumque illi præsent
obsequium; quas proinde voluntas juxta naturam cujusque & indolem suo arbi-
tratu regit, & pro voluntate ad agendum applicat. Quamvis autem ei subsint
universæ, illique pareant, non tamen equali omnes gradu, sed quo præstantiores,
perfectioresque sunt potentia, eò magis; quò imperfectiores, minus illi obtemperant.
Vnde facultates vegetativæ minus subjiciuntur voluntati quàm sensitivæ, hæ
minus quàm intellectus, ut jam breviter ostendam.

SECTIO PRIMA.

An & quomodo alias animæ potentias
moveat voluntas.

I.
Et sibi, &
aliarum fa-
cultatum
est modera-
trix volun-
tas.

In homine, ut dixi, principis in-
star regnat, omniaque administrat
voluntas: ei manus, ei pedes, ei
lingua, ei partes omnes & poten-
tiæ dicto, ut ita dicam, audientes
sunt, ejusque nutu moventur & quiescunt. Nec
ceteras tantum facultates, sed quod in principe
maximè est optandum, se sibi voluntas habet
subjectam, non aliarum magis moderatrix quàm
sua: hinc in quamcumque se vult partem pro ar-
bitrio inflectit, suoque ipsa subjacet imperio.
Quo pacto ergo aliis animæ potentiis præsit, do-
minatamque in eas exercent, hac & sequente se-
ctione declarabitur: qua ratione autem suam in se
exerit potestatem, atque imperet sibi, quæ præ-
cipua est hujus loci difficultas, tota reliqua dispu-
tatione ostendetur.

II.
Potentia
vegetativæ
quomodo
subjiciuntur
voluntati.

Ut ab imperfectioribus incipiam, potentia
vegetativæ, quæ à quibusdam vocantur naturales,
immediatè non subjiciuntur voluntati, sed tantum
mediatè, quòd scilicet in potestate voluntatis sit,
iis applicare vel non applicare materiam, hac ve-
rò applicatâ, velit nolit voluntas, operantur, &
functiones suas exercent. Hinc etiam motus
membrorum, qui potentias vegetativas conse-
quuntur, ut pulsus cordis, & magna ex parte res-
piratio, non subduntur voluntati.

III.
Quodnam
sit volunta-
tis in po-
tentias ex-
ternas im-
perium.

Potentia etiam sensitivæ in hoc conveniunt
cum vegetativis, quòd non immediatè voluntatis
imperio subjiciuntur, sed remotè solummodò, nempe
quoad applicationem organi, vel objecti: his
ergo debitè applicatis, impedire non potest vo-

luntas oculum exempli gratiâ ne videat, aurem ne
audiat, &c. Potest tamen voluntas mentem aliò
avocare, & interni similiter sensus attentionem
impedire, & hoc pacto vehemente distractione,
sensus externos, etiam debitè applicatos, ab ob-
jecti propositi perceptione impedire; & in hoc
magis subjiciuntur voluntati, quàm potentia ve-
getativæ.

Jam verò quoad appetitum, licet motus illius
subitanei, & qui à ratione præveniri nequeunt,
non subdantur voluntati, sicut nec illi, qui merè
ex dispositione corporis proveniunt, & vocantur
motus carnis, multi tamen ad apprehensionem,
seu imaginationem impedibilem, ut aiunt, se-
quuntur, & hi in nostrâ potestate sunt, atque ita
subduntur voluntati, ut ab illâ & excitari possint,
& reprimi. Hinc Aristoteles 1. Politicorum cap. 3.
docet appetitum subjici voluntati, seu rationi,
non despotice, sed politicè, seu non instar mancipii,
sed civis, ita nimirum ut nec omnia ejus opera-
tio arbitrio voluntatis fiat, nec quævis etiam vo-
luntatis imperio statim cesset.

Quamvis autem appetitum ad varios actus mo-
vere possit voluntas, non tamen excitare eos pos-
test immediatè, sed tantum mediâ imaginatione,
seu materiali apprehensione objecti; omnis nam-
que potentia, ut operetur, proportionatam sibi
habere debet cognitionem. Unde sicut voluntas,
ut in operationem prodeat, habere debet actum
aliquem intellectus, seu spirituales propositionem
objecti; ita appetitus, utpote potentia ma-
terialis, materialem requirit objecti propositionem,
sine qua agere omnino non potest, ut re-
ctè ostendit Valquez Disp. 37. cap. 2. contra Me-
dicinam hic, q. 9. art. 2. & alios quosdam Thomis-
tas, asserentes posse appetitum immediatè mo-
veri à voluntate, nullâ sensus cognitione præce-
dente.

Quod

IV.
Motus app-
etitus sensiti-
vi frequen-
ter non sub-
duntur vo-
luntati.

V.
Voluntatem
movet im-
mediatè ap-
petitum, sed
mediâ ima-
ginatione.

VI. Quo modo imaginatio subditur voluntati.

Cur imaginatio sepe non obediat voluntati.

Quod de appetitu diximus, idem dici debet de imaginatione, nempe licet in plurimis ejus actibus subdit voluntati, sepe nihilominus, vel propter indispositionem corporis, vel objecti improprietatem, ad quod ob suam imperfectionem, ac debilitatem, & summam objecti sublimitatem, assurgere non potest, voluntati non obedit. Sic, quantumvis imperet voluntas, non potest imaginatio Angelum, aut rem aliam spirituales repræsentare. Frequenter etiam passione aliqua vehementer abrepta, voluntate nequicquam reclamante, transversa fertur, nec nisi ægrè tandem ejus imperio reducitur ad officium.

SECTIO SECUNDA.

An, & ad quos actus voluntas movere possit intellectum.

I. Omnes intellectus a se ipsi imperare nequit voluntati.

AD intellectum denique quod atinet, licet ut jam ostendam, plurimi ejus actus voluntatis imperio subdant, ad omnem tamen intellectus operationem movere eum non potest: cum namque voluntas, non nisi per actum aliquem suum moveat, seu imperet, & omnem actum voluntatis præcedere necessarîo debeat actus intellectus, certum est voluntatem hunc actum imperare non posse. Prima itaque cogitatio, in omni negotio, ut rectè S. Thomas, pendere nequit à voluntate, cum apprehensionem, saltem aliquam præcedere necesse sit, quæ excitet voluntatem, quippe quæ, cæca cum sit, nisi facem præferente intellectu, operari non potest, alioquin ferretur in incognitum.

Prima cogitatio non cadit sub imperium voluntatis.

II. Omnis apprehensio simplex non est in potestate voluntatis.

Prima itaque omnium apprehensio non est in potestate voluntatis, naturaliter siquidem, imò necessarîo sequitur ad operationes sensuum; quod enim videt quis, quod audit, quod alio quocumque sensu percipit, non potest non apprehendere per intellectum. Est tamen in potestate voluntatis, ut primam apprehensionem interdum mutet, & aliam illius loco substituat, ut ostendit in Logica, Disp. sexta, sect. secunda, ubi propter hoc dixi simplicem apprehensionem spectare ad logicam, & esse illius regulis dirigibilem, quod latius ibi est explicatum. Et in hoc magis subditur voluntati apprehensio, quam actus sensuum; in sensibus namque efficere nequit voluntas, ut actus mutant, ut scilicet oculus hoc numero actu visionis relicto, alium ei sufficiat, & sic de reliquis.

Magis subest voluntati apprehensio, quam operationes sensuum.

III. Majus multo est voluntatis imperium, quam in aliis potentias.

Quoad assensum verò, seu actum judicii, multo magis subest intellectus imperio voluntatis. Unde quantumvis, si objectum per apprehensionem propositum clarum sit, & evidens, cohibere intellectum voluntas nequeat, quo minus prodeat in actum, & veritati illi assensum præbeat, ut dixi Disp. 47. Log. sect. 8. num. 4. ubi tamen veritas proposita non est clara & evidens, efficere arbitrari potest voluntas, ut intellectus, vel unam partem amplectatur, vel alteram, imò ut abjecta interdum opinione probabiliori, minus probabiliter adhæreat, in rebus præsertim practicis, sicque voluntatis potest utriusque partem propelli. Aliquando etiam, ubi veritas est clara & evidens, licet ab omni assensu, ut dictum est, cohibere nequeat voluntas intellectum, efficere nihilominus potest, ut actus mutet, & concessis præmissis, nunc directam conclusionem inferat, nunc indirectam, ut in Logica ostendi Disp. illa 6. sect. 2. n. 3. Quæ omnia clarissime declarat S. Th. hic, q. 9. & 17.

Efficere frequenter potest voluntas, ut intellectus mutet assensum.

Quod si quis detum inquirat, quo pacto voluntas facultates reliquias ad agendum applicet: imprimis non id facit per physicum influxum, efficienter scilicet cum iis ad earum operationes concurrente, ut volunt recentiores aliqui apud Vasquez hic, Disp. 34. cap. tertio, singula enim potentia virtutem sufficientem in se habent; unde superfluum foret hujuscemodi concursus voluntatis. Aliis ergo dicendi modis omissis, dicendum voluntatem ceteras potentias movere eo ipso quod vult ut agant, ex quo imperio voluntatis fit, ut omni alio influxu secluso operentur, ob naturalem scilicet sympathiam, & potestatem quam in ipsas habet voluntas, summamque ipsarum cum eâ connexionem, & in eadem animâ radicationem. Ad quam rem apposîtè S. Augustinus libro octavo Confessionum cap. 9. *Voluntas, inquit, in tantum imperat, in quantum vult, &c.*

IV. Modus quo voluntas, facultates ceteras ad agendum applicat.

Voluntas in aliarum potentiarum actus physice non influat.

SECTIO TERTIA.

Verum unus actus voluntatis imperare possit alium.

PRIMA sententia affirmat non posse voluntatem per unum actum suum imperare sibi alium efficaciter, sed ineffaciter tantum; per actum quippe imperantem aiant sublatum iri libertatem: ita Lorea in appendice, Disp. 45. & alii ut latius dicetur numero tertio & quarto.

Existimo nihilominus posse voluntatem per unum actum imperare sibi alium efficaciter, imò & actum imperatum esse subinde perfectiorem imperante: sic non solum ex affectu charitatis potest quis imperare actum humilitatis, vel temperantia, sed ex affectu misericordie erga proximum potest sibi imperare actum religionis, vel charitatis. Nec in hoc peculiaris esse videtur difficultas, si rectè intelligantur termini: unum quippe actum imperare alium, nihil est aliud, quam efficaciter ad illum determinare; hoc autem non videtur dubium quin præstare possit voluntas, posito enim quod efficaciter velit actum aliquem voluntatis, vult eum absolute elicere, ergo elicit; ipso facto namque quod eum non eliciat, si sit in illius potestate, liberè omittit, ergo vult eum efficaciter, & non vult, quæ sunt contradictoria.

I. Negam aliquid qui possit imperare alium.

II. Potest voluntas per unum actum imperare sibi alium.

Quid sit unum actum imperare alium.

Vasquez hic, d. 51. cap. 5. Coninck Disp. 3. de actibus dub. 10. & alii nonnulli opinantur, non posse voluntatem imperare sibi actum voluntatis efficaciter, & immediatè, sed ad summum ineffaciter & mediatè, movendo scilicet intellectum ad indagandas rationes, quibus moveatur voluntas ad volendum objectum; seu ad talem vel talem actum eliciendum.

III. Opinatio negat posse voluntatem imperare sibi actum immediatè.

Ratio eorum est: sequeretur enim, inquit, actum imperatum non esse liberum, cum stantè actu imperante, eo modo quo nos cum ponimus, non possit actus imperatus non sequi: hoc autem videtur inconveniens; sic enim quis actus imperatus alicujus virtutis amitteret suam honestatem, cum amittat libertatem. Imò ulterius, inquit, sequitur imperantem sibi actum contritionis, vel amoris Dei super omnia ex affectu beatitudinis & justificationis, reddere se ipso facto impotentem ad ejusmodi actum debitè eliciendum, actus enim amoris vel contritionis necessarius, non sufficit ad justificationem, sed solus liber.

IV. Ratio auctoritatis hujus sententia est, quia putant sublatum iri libertatem.